

Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za bezpieczeństwo i zdrowie sportowców

Opieka medyczna nad zawodnikami – zarówno nad dziećmi i młodzieżą, jak i dorosłymi sportowcami – została szczegółowo uregulowana aktami prawnymi: ustawą z 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2010 r., Nr 127, poz. 857 ze zm.) oraz ustawą z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych z funduszy publicznych (Dz. U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 zm.). Na podstawie delegacji ustawowej zawartej w powyższych aktach prawnych minister zdrowia w porozumieniu z ministrem sportu uregulował kwestię uzyskania orzeczeń lekarskich o zdolności do uprawiania sportu w następujących rozporządzeniach:

- o kwalifikacji lekarzy uprawnionych do wydawania zawodnikom orzeczeń o stanie zdrowia oraz zakresie wymaganych badań lekarskich niezbędnych do uzyskania orzeczenia lekarskiego (Dz. U. z 2011 r., Nr 88, poz. 502),
- o trybie orzekania o zdolności do uprawiania danego sportu przez dzieci i młodzież do ukończenia 21. roku życia oraz zawodników pomiędzy 21. a 23. rokiem życia (Dz. U. z 2011 r., nr 88, poz. 500),
- o zakresie i sposobie realizowania opieki medycznej nad zawodnikami zakwalifikowanymi do kadry narodowej.

W wymienionych powyżej rozporządzeniach przyjęto zasadę, iż decyzja o zakwalifikowaniu sportowców ubiegających się o wydanie zaświadczenia o zdolności do uprawiania danej dyscypliny sportu należy wyłącznie do lekarza medycyny sportowej, a w odniesieniu do osób niepełnosprawnych ewentualnie do lekarza rehabilitacji medycznej. Odpowiednie uprawnienia do wydania takiego zaświadczenia posiadają także lekarze legitymujący się certyfikatem wydanym przez Polskie Towarzystwo Medycyny Sportowej. Tym samym stworzono podstawy prawne gwarantujące ochronę zdrowia dzieci i młodzieży przed negatywnymi skutkami nadmiernego wysiłku fizycznego oraz sportowców uczestniczących w stałych zajęciach sportowych i startujących we wszystkich typach zawodów.

Zakres badań obejmuje wykonanie wstępnych i okresowych badań lekarskich kwalifikujących do uprawiania danej dyscypliny sportu. W ramach badań, zależnie od dyscypliny sportu, wykonuje się szereg konsultacji i badań specjalistycznych. Na podstawie uzyskanych wyników wydaje się orzeczenie ważne przez 6 miesięcy. Zgodnie z wytycznymi NFZ porada w zakresie medycyny sportowej obejmuje badania biochemiczne, EKG, EEG, wykonanie zdjęć radiologicznych, prób wysiłkowych oraz konsultacje ortopedyczne, neurologiczne, laryngologiczne, okulistyczne i przegląd stomatologiczny. Badania te wymagają więc posiadania specjalistycznego sprzętu i odpowiednich warunków oraz personelu. Równocześnie brak aktualnego badania uniemożliwia czynny udział w treningach i zawodach sportowych. W rozporządzeniach opisane są także badania kontrolne w sytuacjach pogarszającego się stanu

zdrowia, co pozwala kierować sportowca na dalsze badania do lekarzy specjalistów. Jak pokazuje dotychczasowe doświadczenie, znakomita większość sportowców i trenerów respektuje powyższe wymagania.

W ostatnim czasie nasiliły się jednak praktyki wydawania orzeczeń przez lekarzy nieposiadających odpowiednich uprawnień. Często ma to miejsce w pomieszczeniach klubowych, przypadkowych gabinetach lekarskich czy też w trakcie trwania samych zawodów sportowych. Badania powyższe ograniczają się wówczas wyłącznie do podstawowych czynności lub tylko wypisania orzeczenia. Co więcej, bardzo często są one wydawane jednoosobowo, przez lekarza posiadającego uprawnienia, lecz z pominięciem obowiązujących procedur i bez dokumentacji medycznej. Jest to postępowanie niezgodne z prawem, narażające zdrowie zawodnika. W opinii prawników wydanie takiego zaświadczenia stanowi potwierdzenie nieprawdy, a więc przestępstwo określone w art. 271 Kodeksu karnego, zagrożone karą do 5 lat pozbawienia wolności. W procedurze tym mają swój udział także działacze i trenerzy, którzy organizują takie badania, a pomocnik odpowiada karnie tak samo jak sprawca.

Przypomnijmy, że zgodnie z prawem jedynie specjaliści medycyny sportowej są uprawnieni do wydania orzeczenia po wykonaniu niezbędnych procedur i odnotowania wyników w dokumentacji medycznej. Dokumentacja ta pozwala śledzić rozwój organizmu oraz jego reakcje na obciążenia występujące podczas treningu. Prawidłowa systematyczna opieka zapewnia rozwój sportowca i pozwala na podjęcie specjalistycznego leczenia w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości.

Jeśli sportowiec opuszcza gabinet lekarski i otrzymuje książeczkę z wpisem „zdolny”, trener, rodzice i on sam są przeświadczeni, że będzie mógł bezpiecznie uprawiać swoją ulubioną dyscyplinę sportu. Na podstawie tej zdolności sędzia główny zawodów dopuszcza zawodnika do startu. On także ufa otrzymanemu dokumentowi. Ale jest to bezpieczne wyłącznie w sytuacji, gdy zaświadczenie zostanie wydane zgodnie z obowiązującymi procedurami i przez uprawnionych lekarzy. Warto podkreślić, iż w przypadku stwierdzenia, że orzeczenie wydane jest przez niewłaściwego lekarza, lub w przypadku podejrzenia, że zostało ono wydane z naruszeniem prawa, sędzia główny jest uprawniony do odmowy dopuszczenia zawodnika do startu. Decyzja taka jest ostateczna i bardzo często powoduje skutki finansowe, a także pozbawia młodego człowieka możliwości zdobycia medalu.

Niewykonywanie systematycznych badań może spowodować pogorszenie zdrowia w wyniku treningu sportowego lub udziału w zawodach. Należy się wtedy spodziewać, że zawodnik i jego rodzina będą dochodzić od towarzystwa ubezpieczeniowego odszkodowania. Brak ważnych badań lekarskich czy też brak możliwości sprawdzenia dokumentacji medycznej może skutkować odmową wypłaty ubezpieczenia. W takim wypadku lekarz wydający wadliwe orzeczenie staje

się osobą odpowiedzialną z pełnymi konsekwencjami tego faktu, łącznie z odpowiedzialnością karną.

Dlatego też lekarze podejmujący decyzję o wydaniu zaświadczenia o muszą posiadać niezbędną wiedzę. Podejmując decyzję o wydaniu orzeczenia lub trudną decyzję o wykluczeniu z uprawiania sportu z przyczyn zdrowotnych, należy zdawać sobie sprawę z odpowiedzialności za los zawodnika.

Fakt wydania orzeczenia bez stosownych uprawnień jest w świetle obowiązujących przepisów niedopuszczalny. Często takie postępowanie wynika z niewiedzy, ale należy mieć na względzie, iż nieznajomość prawa nie zwalnia z odpowiedzialności. Uleganie namowom trenerów i działaczy, którzy w imię fałszywie rozumianej opieki, unikania kolejek, szybkiego wykonania badań, a także poprzez zwykłe zapominalstwo lub lenistwo „kupują badania lekarskie”, jest współuczestnictwem w łamaniu prawa i tym samym naraża lekarza na odpowiedzialność zarówno zawodową, jak i prawną.

Ostatnie przykłady tragicznych wydarzeń na świecie, ale także w naszym kraju, zarówno na arenach sportowych, jak i podczas treningów niech będą przestrożą. Przestrzeganie przepisów przez lekarzy i działaczy, wymagających od trenerów aktualnych orzeczeń o zdolności do uprawiania sportu wydanych przez uprawnionych lekarzy, chroni interes klubu oraz osób sprawujących opiekę nad zawodnikiem i pozwoli uniknąć konfliktów z prawem w stanach nagłego pogorszenia zdrowia sportowca.

MATERIAŁ PRZYGOTOWAŁA

LEK. MEDYCYNY SPORTOWEJ WIEŚŁAWA PERKOWSKA

KIEROWNIK WIELKOPOLSKIEJ PRZYCHODNI SPORTOWO-LEKARSKIEJ

KORZYSTAJĄC Z PUBLIKACJI:

DR. N. MED. ANDRZEJA RAKOWSKIEGO – KONSULTANTA KRAJOWEGO

W DZIEDZINIE MEDYCYNY SPORTOWEJ

PROF. DR HAB. MED. ANNY JEGIER – PREZES POLSKIEGO TOWARZYSTWA

MEDYCYNY SPORTOWEJ, CZŁONKA EUROPEAN FEDERATION

OF SPORTS MEDICINE ASSOCIATION